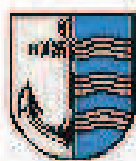

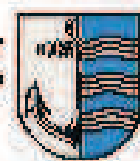
”BYTROMMEN”

September 2012.

Medlemsblad for

**Allinge – Sandvig
Byforening**

Den nye klokkestabel blev indviet i foråret 2012. (Foto Arne Bech).

Dødsfald.

Det var med stor sorg, at jeg den 18. marts fik at vide, at Inga var død.

Inga var en utrolig stor arbejdskraft, og hun havde sit virke indenfor mange foreninger og organisationer.

Derfor var hun naturligvis også en stor uvurderlig hjælp i Byforeningen.

Hun var speciel interesseret i skole- og konfirmationsbillederne, hvor hun sammen med sin mand Gerhardt, hjalp til med at finde frem til navnene.

Endvidere registrerede hun også alle vores bøger i vores lokale bibliotek.

Derfor er der ingen tvivl om, at vi vil komme til at savne hendes hjælp, og hendes altid levende væsen med de kvikke bemærkninger, i den kommende sæson.

Æret være Inga Holms minde!

AKL

Foreningens arrangementer 2012-2013.

Tirsdag den 4. september kl. 19. Sæsonen starter med møde i vores klublokale. Her vil vi gerne vise vores nyrenoverede lokaler, der endelig er blevet færdige. Samtidig vil vi gerne orientere dig om vores kommende arbejde i sæsonen, samt høre hvad du kunne tænke dig, at vi beskæftigede os med.

Søndag den 9. september kl. 10-15. Bornholmske samlere holder udstilling i nederste etage. Medarr. A-S Byforening.

Tirsdag den 23 oktober kl. 19. Besøg hos Jesper Reinfeldt. Kørsel fra Krølle Bølle restauranten kl. 18.25 og fra Kærnehuset kl. 18.30 Pris 10 kr. til chaufføren.

Tirsdag den 6. november kl. 19. Jesper Vang Hansen (Rundetårn) kommer og fortæller om "Livet i Allinge-Sandvig i 1700 tallet – belyst ud fra Birketingets protokoller".

Tirsdag den 11. december kl. 19. Anders Koefoed Larsen viser nyheder, og måske kan du komme med nye oplysninger.

2013

Tirsdag den 22. januar kl. 19. Generalforsamling, der afholdes i Kærnehuset.

Lørdag den 16. februar kl. 15.00. Vi fejrer foreningens 40. års jubilæum. (Stiftet 17/1 1973)

?? Marts kl. ??. Allinge banen (jernbanen) startede for 100 år siden. Evt. udstilling.

Lørdag den 27. april kl. 14.30. Jens Riis Jørgensen tager os med på tur på Allinge Havn.

Lørdag den 4. maj kl. 09. Strandrensning. Mødested Næs Strand og Kongeskærskolen (kl. 09.15)

Se kontorets åbningstider på side 13.

Husk også at se vores hjemmeside: www.allinge-sandvig-byforening.dk

1. del af Jubilæumsskriftet blev gengivet i Bytrommen udgivet september 2011.
2. del i januar 2012.

Her afsluttes den:

"Ja, jeg var blevet for gammel," indrømmede Alenstokken; "jeg havde mærket det længe; men det var mig en Tilfredsstillelse at høre, at de gamle Kunder stadigvæk snakkede om Alen, naar de vilde købe noget. - Forresten fulgte jeg ganske godt med hende fra Krogen, og jeg kan godt sige dig, at jeg stod og skammede mig, ikke af Mindreværdskomplekser, men paa Grund af de Fantasipriser, der nu i Gullaschtiden blev forlangt og betalt for daarlige Varer."

"Gullaschtid!" Saksen snerrede det frem, "skal vi ikke hellere kalde det Inflation; det saa ud, som om nogle Samfundslag svømmede i Penge. Man spekulerede. Ja, selv kloge og besindige Forretningsfolk indlod sig paa tvivlsomme Transaktioner, der den ene Dag gav Bonus for den næste Dag at bringe dem paa Fallittens Rand."

"Du har Ret," sagde Stokken. "Dønningerne fra Efterkrigstiden naaede ogsaa vor lille By.

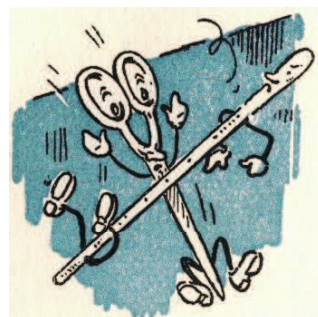
Vel red vi Stormen af, men ofte var det nye Kræfter, der skulde til for at føre en gammel Forretning videre. - Victor Planck blev saa i Juni 1921 Indehaver af Forretningen."

"Efter min Mening var han nu lidt for moderne. Ikke nok med at du blev fjernet fra din Plads i Krogen, men ogsaa jeg blev vraget og lagt til Side, og saa skete det katastrofale, at vi af en Kupon Metervarer blev skubbet bagud af Reolen og havnede paa Gulvet - gemt og glemt."

Stokken gyste let ved Tanken:

"Uha, hvor var der mørkt og trist dernede, jeg kunde hverken høre eller se. Lige bortset fra en Gang for nogen Tid siden, hvor jeg saa Lys og hørte Spektakel, aner jeg faktisk ikke, hvad der er foregaaet i disse mange Aar."

"Det ved jeg," sagde Saksen, "for jeg har store øren. Jeg ved, at Forholdene lidt efter lidt igen blev normale.

Pengene fik atter deres Værdi, og alt lige fra Sokker til Metervarer og Konfektion kom efterhaanden frem i de gode gamle Kvaliteter. Kundekredsen maa ogsaa være blevet større, for jeg hørte hver Dag en Vandren bag Disken af travle Ekspedienter. Købmand Planck var afholdt baade af Kunder og Personale, det forstod jeg snart. Han var en dygtig Forretningsmand og knyttede nye Baand mellem Magasin du Nord og det købende Publikum, aldrig svigtende sit Motto: Gode Varer i stort Udvalg til billige Priser. "

Stokken rejste sig og kiggede ud af Vinduet over Havnen, der nu laa badet i Maaneskinnet, og spurgte interesseret:

"Hvad er der i Grunden sket med Byen i alle disse mange Aar - ved du ogsaa noget om det?"

"Sket og sket, jeg hørte jo noget nu og da.

Det største Fremskridt var vel nok, at Byerne efter en aarelang Diskussion, hvor Begreberne Højspænding og Lavspænding, Vexelstrøm og Jævnstrøm svirrede i Luften, fik elektrisk Lys. Der blev fortalt, at oppe foran Kirken, hvor der efter Hotel Centrals Brand er anlagt et fint lille Anlæg med Roser og Hængepil, der staar nu hvert Aar en mægtig Julegran med Hundreder af elektriske Pærer, som lyser til Glæde for Byens Børn og til Gavn for dens trængende.

Bornholm maa igen være blevet en Ferieø, for Forretningen vrimlede om Sommeren med glade Københavnerne, der af gammel Vane - selvfølgelig - gik i "Magasin".

Stokken stod lidt og tænkte sig om:

"Hvad tror du nu, der sker, naar Købmand Planck i Morgen tidlig opdager, at vi to er kommet paa Disken igen; vi to var jo ikke særlig fine Venner."

"Naa, det ved du ikke engang," knirkede Saksen. "Det er allerede flere Aar siden, at han rejste fra Byen. Den nuværende Chef er Fritz Reusch. Han overtog Forretningen den 1. januar 1937. Jeg har ganske vist aldrig set ham, men jeg har mærket, at vor gamle Forretning under hans Ledelse er blevet større og om muligt endnu mere populær. Han havde store Planer for og begyndte straks at udvide Kapaciteten, navnlig med Hensyn til Herre- og Drengekonfektion.

Sommersæsonerne spillede en stadig større Rolle i Magasin du Nord's aarlige Omsætning; den kulminerede i 1939, men saa begyndte de dumme Mennesker en anden Verdenskrig, og denne Gang fik vort lille Land ikke Lov til at være Tilskuere. Kunderne talte om Besættelse og Overgreb mod danske Statsborgere, senere om Modstandsbevægelse og Sabotage. Det var vist en haard Tid. Heldigvis var man blevet klog af Skade fra den sidste Krig, saa det varede noget, inden Vare knaphed rigtig satte ind - men det kneb forfærdeligt til sidst med at skaffe Byens Befolkning blot det aller nødvendigeste.

Dog klarede den nye Chef alle Vanskeligheder - endog saa godt, at han midt under Krigen anskaffede en ny tidssvarende Butiksindretning. Stokken havde siddet og hørt interesseret efter. Nu sprang den pludselig op:

"Saa var det den Gang, at jeg saa Lys og hørte Spektakel. Og jeg som troede, det var mig, de ledte efter."

"Nej," sukkede Saksen, "vi fik saamænd Lov at ligge paa Gulvet nogle Aar endnu. Jeg har hørt Kunderne begejstret tale om, at Krigen var Slut. Den havde varet i 6 Aar, saa det maa jo være Julen 1945, de nu har saa travlt med at forberede."

1945! Den gamle Alenstok begyndte pludselig febrilsk at tælle Stregerne ned ad sin lange stive Krop... saa sprang den hen og slog Saksen paa Skulderen, saa den skrævede helt op til Navlen: "Gamle Dreng, vi har jo

50 AARS JUBILÆUM!"

”Byskrivergården” Løsebækgade 3 i Allinge

I 1970 blev ”Byskrivergården” indrettet som hotel af Lis Andersen og antikvitethandler Hans Verner Hansen, der herved fornyede østre og søndre længe i den firelængede bindingsværksbygård. Gården med karakterfulde tegltage kan ses på Sylvests luftfoto fra 1946, hvor der fortsat var avlsbrug. På Hugo Matthiessens foto fra 1922 ses stuehusets og søndre længes afvalmede gavle ud til gaden med port i en vestre mellem-længe. Fra Løsebækgade træder man ind gennem denne bevarede port, som blev opført efter stormfloden i november 1872. Da gården ligger lavt på den flade strandeng er den skiftevis udsat for det rå vejrlig med truende, brusende bølger og så de milde, lune vinde fra skærgården.

14/8 2012.
Foto: AKL.

Portrummet står i hvidkalkede mure af robuste granitkampesten og åbner sig mod en gårdsplads med en brolægning, der vidner om gårdens historie tilbage til 1700-årene, hvor den ses indtegnet på Hammers kort 1746-50. Den nu nedrevne østre længe var opført i 1774 af fisker og avlsbruger Lars Hansen Løsebæk, som et bevaret udskåret årstal vidner om. Han havde da et ”gammelt” stuehus med stråtag, som det ses af brandtaksten i 1761, og en ladelænge i syd, hvor der blev tilbygget to fag i 1768.

Lars Hansen (1731-1801) blev trolovet den 23. jan. 1757 med Margrethe, salig Jep Andersens, og gift med hende den 17. marts. Han synes at have overtaget gården på dette tidspunkt, og i 1759 erhvervede han borgerskab. Ved mandtallet i 1753 var han ikke her. Noget tyder på at går-

den tidligere tilhørte hans farfar Knud Nielsen Løsebech og hustru Johanne, og Lars Hansens far Hans Knudsen (1698-1773) og hans mor Elsebeth Larsdatter (1699-1770) boede på nabogården sydligst i byen: Åsbakken 5.

Lars Hansen blev kirkeværges i 1769. Hans kone var død i marts 1765 og den 8. maj 1767 havde han sig ægtet Malene Nielsdatter (1742-1804). De forbedrede gården en del og byggede som nævnt en ny østlænge, der fik lov at stå i 200 år. Efter datteren Margrethes overtagelse i 1803 blev først fem og siden endnu tre af stuehusfagene nybyggede med tegltag og egebindingsværk. Hun blev gift i 1803 med enkemand Jørgen Pedersen Holm (1769-1827) i Kirkegade 4, hvorefter hendes bror Niels Larsen passede Løsebækgården frem til hendes død i 1831.

”Forr i tider!”

Løsebækgade 3.

14. august 2012.
Foto: AKL.

Byskriver Janus Andreas Garde købte gården i 1832, hvorefter den i folkemunde blev kaldt "Byskrivergaarden". Han fik straks indrettet stuehuset, så det fremstod som nyt og desuden blev forlænget med fem fag med tegltag, så det i alt var tretten fag langt. I 1836 rykkede hans efterfølger, byskriver Hans Jacob Paludan, ind i stuerne. Den senere litteraturprofessor Julius Paludan blev født i 1843 i dette miljø, som han skildrede først 1865 i sin studenterdagbog og senere i sine memoirer. Her boede Kong Frederik VII og Louise Danner under deres besøg i Allinge i august 1851.

Fra 1853 til 1868 blev gården videredrevet af sømand Niels Bjørn Grønbech, der blev missionær og omkring 1864 lod han P. C. Tranberg holde vækkelsesmøder på salen ud mod Østersøen. Grønbech tog til Fyn 1869 som prædikant for Indre Mission og dernæst i 1880 videre med sin familie til U.S.A. og blev farmer og præst for en luthersk menighed i Willow Creek, Clay County, Iowa.

De fornemme stuer fra byskrivertiden blev derpå anvendt til "Hotelforretning" for Regine Amalie Grønbech, der ikke var i familie med ham. Få år efter flyttede hun forretningen, og i 1881 byggede hun det første egentlige hotel i Sandvig, Bredgade 1, fra 1891 Aleksandersens Hotel. Byskrivergården blev overtaget af Martin Lund, som drev landbrug. Ved stormfloden i 1872 faldt et fag af stuehuset nærmest i vandet. Det blev fjernet og en ny gavl blev isat, ligesom porten som nævnt blev opført mod vest, så gårdsrummet blev helt lukket. Margrethe og Hans Peter Hansen videreførte avlsbruget fra 1884 til 1927, og derpå var ejerne snedker Hans Christian Dam og hustru Jane frem til 1969.

Jane Dam lejede værelser ud til turister, ligesom hun havde kaffebod i Kirkestræde 3 (brødrene Dams hjem, senere Dams Pension). Lis Andersen udvidede pensionatet og ombyggede længerne til nye værelsesfløje. Anita og Leif Christoffersen videreførte dette fra 1978 til 1988, hvorefter Lisbeth Panduro i mere end tyve år har drevet det skønt beliggende sted, hvor mange vigtige historiske begivenheder har foregået. I det udvendige stammer halvdelen af stuehuset fra Gardes tid i 1832 og det meste af resten fra omkring 1803, altså bevaret gennem mere end 200 år. Byskriver Marckmanns gård, Søndergade 7, også kaldt sagførergården, blev nedrevet til fordel for et nyt lægehus, og den gamle byskrivergård Havnevej 9 fra 1700-tallet brændte ned i 1868. Det er derfor vigtigt for

Allinge og Sandvig byer, at den gamle byskrivergård, Løsebækgade 3 bliver bevaret til minde om byskriverne ved Hammershus Birk, der repræsenterede ordensmagten i byerne.

Jens Riis Jørgensen, sept. 2009.

Allinge-Sandvig.

De nye telefoner kan benyttes til meget!

Ved helleristningerne på området ved Hammersholm er der nu sat små skilte op med gule mærker – de såkaldte QR koder.

Takket være disse små mærker, kan man få mange oplysninger, samtidig med, at man ”sparer” naturen for mange skilte.

Derfor er det også helt naturligt, at ASTE (Allinge-Sandvig Turist- og Erhvervssammenlutning) har fået deres egen QR kode.

Via denne kan man hente mange praktiske oplysninger vedr. området, og vi forventer, at der senere kommer mange flere oplysninger om seværdigheder på denne side.

Har du mulighed for det, så prøv at scan denne QR kode..

AKL

Efterlysning:

Som du kan se på næste side, påtænker vi at afholde en udstilling om jernbanen Rønne-Sandvig.

Derfor efterlyser vi ALLE billeder af tog eller af personer, der arbejdede ved DBJ (De Bornholmske Jernbaner) – selvfølgelig helst fra Allinge banen.

Kontakt venligst Jørgen Eriksen (se adressen på side 14).

AKL

Rønne-Allinge Jernbane, 100 år.

”Toget er kørt”, siger man, men den 13. maj 2013 er det 100 år siden, det kørte første gang,.

Det sluttede 15. september 1953, så 2013 er på alle måder et år, hvor der må og skal tænkes tilbage på en epoke, der var helt speciel for Bonholm. Derfor vil Allinge-Sandvig Byforening forsøge, sammen med andre at festligholde dette jubilæum i 2013. Og så lidt historie:

- I 1905 begyndte man at tale om en bane fra Rønne til Nordbornholm.
- Ingeniør og driftsbestyrer J. Fagerlund udarbejdede planen over, hvor banen skulle gå. Han mente ikke godstrafikken ville blive stor, men var overbevist om, at turisterne ville benytte den meget. Udførelsen blev dyrere end Fagerlund havde regnet med, idet strækningen fra Klemensker til Rø måtte omlægges og føres gennem Kleven.
- Dette gav større stigninger, hvilket igen betød, at der måtte anskaffes kraftigere og dyrere maskiner.
- Strækningen fra Klemensker langs Dammegårdsmosen til Splitsgård gennem Kleven, forbi Spellingemose til Rø, blev enestående af sin art.

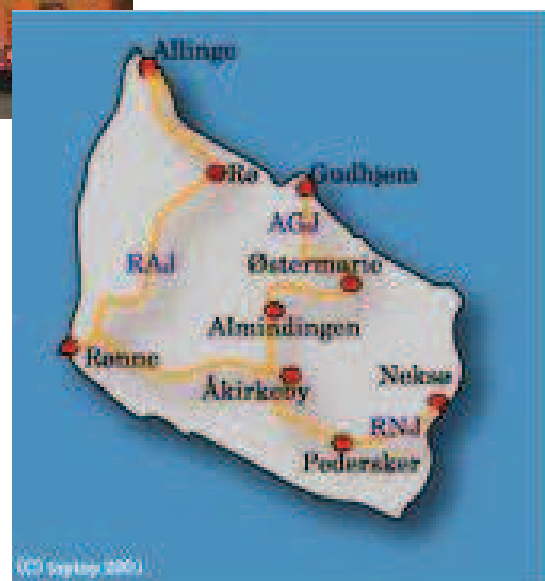
- Fra Rø gik jernbanen til Allinge via Humledal, Tejn og Sandkås. Der var tanker om at føre banen videre fra Sandvig til Hammershus, men det blev opgivet, da stigningen herfra til ruinen var for stor. Sandvig station hed fra starten ”Hammershus” og Rø hed ”Helligdommen”, hvilket blev opfattet som ”falsk reklame”, så det blev hurtigt ændret.
- Sporarbejdet på banen blev startet i 1910 og skulle have været færdig til brug den 15. april 1912. Det lykkedes ikke og det blev lovet færdig til 15. december 1912. Det blev det heller ikke og datoen blev ændret til 21. december 1912. Alt var klart, bygningerne færdige, maskinerne leveret, vognene klar, men banen var ikke færdig. Fristen blev sat til den 1. maj 1913 og den officielle indvielse blev den 5. maj 1913.
- I dag er alle øens jernbaner nedlagt, men flere af banestrækningerne danner rygrad i øens net af cykelstier. Rønne – Sandvig banen gik tværs over højderyggen, gennem sprækkedale i de klippefyldte områder og ud langs kysten.

- J.E.

Allinge Station.

Bornholms samlede togstrækninger.

Kontortider for Allinge Sandvig Byforening på Kærnehuset, 1. sal, Kirkepladsen 2, Allinge

I perioden 1/9 2012 – 31/4 2013.

1. **onsdag** i måneden kl. 19-21.
2. **tirsdag** i måneden kl. 19-21.
4. **tirsdag** i måneden kl. 19-21.

Der er dog lukket på evt. helligdage, samt ved andre arrangementer.
Næste nummer af Bytrommen udkommer til januar 2013.

Brandstation.

Nu har Allinge-Sandvig Brandvæsen fået ny brandstation på vejen til Olsker.

Derfor iler vi med at bringe et gammelt billede af brandstationen, da den lå i Vestergade, Allinge.

Billedet er udlånt af Jørn Uffe Hansen, Rutsker.

Har du billeder fra de tidligere brandstationer, er vi naturligvis interesseret i at låne dem!

AKL

Allinge-Sandvig Byforenings Bestyrelse.

Formand: Anders Koefoed Larsen, Kampeløkken 9, 3770 Allinge, tlf. 56 48 06 17, e-mail: akl@sport.dk

Næstformand: Richardt Bendtsen, Pilegade 22, 3770 Allinge, tlf. 56 48 11 43, e-mail: richardtendtsen@tdcadsl.dk

Kasserer: Lynge Nielsen, Vestergade 30, 3770 Allinge, tlf. 56 48 13 48, e-mail: the-nielsens@adslhome.dk

Sekretær: Sus Dahl Pedersen, Strandgade 28, Sandvig, 3770 Allinge, tlf. 56 48 18 30, e-mail: susdpedersen@gmail.com

IT ansvarlig: Jørgen Hornskov Eriksen, Pilebroen 21, 3770 Allinge, tlf. 56 48 15 53, e-mail: post@eriksen-bornholm.dk

Menigt medlem: Flemming Truelsen, Ellekrogen 6, 3770 Allinge, tlf. 56 48 07 03, e-mail: lt-ft@mail.dk

Menigt medlem: Kell Andersen, Grummeløkkegade 2, 3770 Allinge, tlf. 56 48 25 55, e-mail: cykelkell@pc.dk

Suppleant: Thorbjørn Stenholm, Kirkegade 4, 1.tv. 3770 Allinge, tlf. 29 91 89 01, e-mail: stenholm@mail.dk

Suppleant: Arne Bech, Pilebroen 12, 3770 Allinge, tlf. 56 48 12 07, e-mail: arnebech@mail.dk.

Tegningerne på for- og bagsiden er tegnet af Willy Frederiksen, Allinge.

Så udsender vi for første gang Bytromme pr. mail. Vi vil gerne høre din mening om denne løsning!

Det giver foreningen en besparelse på ca. 1200 kr. pr nummer.

De mange siddepladser nydes!

Sandvig Strandpromenade.

Sandvig Strand og Strandpromenaden genlyder af glade barnestemmer og synet af de mange, både cyklende, gående og siddende bekræfter at det var en god beslutning, der blev taget, dengang for 10 år siden, hvor startskuddet gik til Sandvig Borgerforening. Byfornyelsesmidler, der for Strandpromenadens vedkommende sidenhen er suppleret med rigtig mange penge fra Realdania, har muliggjort Klitlandskabet og den flot svungne Strandpromenade, der har afløst Bølgebadet og fortidens stramt formede strandpromenade.

SUS

Sandvig marked har fået nye gode forhold!

DU MÅ GERNE SMIDE DIN POSE, MEN IKKE I NATUREN!

God dag Karl! Hvad i alverden er du blevet offentligt ansat!?
Både ja og nej, jeg er blevet spurgt om, at hjælpe med til at holde byen ren for fyldte hundeposer! Hundeejerne kan åbenbart ikke finde ud af, at poserne skal i affaldsbeholderne eller med hjem! Men du må gerne hjælpe med at rydde op! Poserne pynter jo ikke i naturen!
Det kan jeg godt Ludvig. Jeg har set at der ligger mange poser bag station og ud mod Sandvig. Der skulle der jo også ryddes op, området skal jo gerne se godt ud, når nu det er blevet fredet!
Ja Karl, men vi skal også ned på klippestien, der ligger også en hel del!
Det er nu for dårligt Ludvig, at man er nødt til det. Det er da noget, som hundeejerne selv burde kunne finde ud af!
Jamen, hvordan lærer vi dem, at de skal smide deres poser i affaldssæcken?!

BRUG AFFALDSSPANDENE!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!